

Kolomoiets H. Students-programmers teamwork organization while studying the «Group Dynamics and Communications» course

Summary. The article considers an approach to organizing teamwork among first-year students-programmers within the discipline "Group Dynamics and Communication". A methodology is proposed for combining the formation of professional communication skills with mastering basic practices of collective software development using the GitHub platform and the Git version control system. The stages of team formation, research of the subject area, design of software architecture, organization of teamwork with code and documentation are described. Particular attention is paid to the use of GitHub Wiki, Markdown, JavaDoc, and working with Git. The proposed approach allows junior students to develop team interaction skills and basic competencies of modern software engineering.

Keywords: team software development, GitHub, Git, professional communication, teamwork, GitHub Wiki, JavaDoc, Markdown.

УДК 378.016:37.035.6

Кордій О.А., заст. директора з навч. роботи, викладач-методист
ВСП «Бердянський фаховий коледж Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»

РОЛЬ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. У статті проаналізовано проблеми гуманітарної освіти в Україні, зроблено акцент на важливості вивчення гуманітарних наук у навчальних закладах фахової передвищої освіти України, оскільки зростає їхня вагома роль у формуванні громадянської позиції, консолідації українського суспільства, розв'язанні проблеми особистісної та національної самоідентифікації. Зроблено висновок, що сучасне суспільство має суттєво підвищити вимоги до рівня знань молоді у галузі соціально-гуманітарної підготовки.

Ключові слова: гуманітарна освіта, гуманітарні науки, історія, культура, філософія, глобалізація.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку фахової передвищої освіти в Україні характеризується пошуком нових смислів та форм підготовки спеціалістів, здатних до адаптації в умовах глобальної невизначеності та цифровізації. Особливої актуальності в освітньому процесі коледжу набуває гуманітарна складова, яка виходить за межі простого засвоєння знань і трансформується у засіб формування критичного мислення, національної ідентичності та ціннісних орієнтирів молоді.

Проблема полягає у необхідності подолання суперечності між традиційними методами викладання суспільно-гуманітарних дисциплін та новими запитами здобувачів освіти, які формуються під впливом дистанційного навчання та воєнного стану. У закладах фахової передвищої освіти гуманітарна підготовка часто сприймається як другорядна порівняно з професійно-технічним циклом, проте саме вона є фундаментом для розвитку м'яких навичок та соціальної відповідальності майбутнього фахівця. Таким чином, виникає гостра потреба у переосмисленні методичних підходів до гуманітарної освіти в коледжі, що забезпечить цілісність освітнього процесу та високу конкурентоспроможність випускників.

Відповідно, перед закладами фахової передвищої освіти стоять виклики бути здатними до перетворень, отримувати реальні трансформаційні результати, адже попит на освітні послуги переходить до нової парадигми. Гуманітарні науки творять соціокультурний простір, де людина – це найвища цінність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні тенденції гуманітарної освіти, її перспективи, необхідність формування духовного світу людини, її інтелектуальних та духовних потреб, досліджуються як закордонними вченими, так і вітчизняними. Найбільш цікавими є праці українських науковців різних спеціальностей – філософів, істориків, політологів, соціологів (серед них – В. Білецька, І. Возний, О. Ісаєва, А. Петкун, Н. Петрук, Л. Сергієнко, Е. Сидорова та багато інших) [4; 5]. Автори вказують на провідні проблеми саме в цій сфері, досліджують нові складові щодо впровадження й використання принципів гуманітаризації та гуманізації освіти: «Зараз ми спостерігаємо, що гуманітарна освіта поширюється світом, її динаміка зростає. Школи і програми відкриваються і закриваються, професійні мережі виникають і розпадаються, а наукові книги і конференції пропонують як критичний аналіз, так і прагматичну допомогу. Динамізм характеризується диференціацією і політизацією...» [цит. за: 2, с. 571].

Більшість авторів вважають, що трансформація соціальної структури на сьогодні зумовила незворотні зміни у сфері професійної підготовки, тому навчання і викладання гуманітарних дисциплін у закладах фахової освіти потребує кардинального оновлення.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в аналізі та визначенні головних тенденцій гуманітарної освіти в умовах сучасних викликів, коли тотальний прагматизм і технократизм спричиняють її кризу, а зростаючий попит на якісні освітні програми вимагає поєднання практико-орієнтованого змісту, швидкого розвитку інформаційно-комунікативних технологій та гуманітарної складової для формування культури й підвалин громадянського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Освіта – це наука і мистецтво озброїти людей різного віку знаннями про труднощі і проблеми, з якими їм, імовірно, доведеться зіткнутися, та засобами їх подолання. Вищого рівня професійної освіти неможливо досягти без загальної гуманітарної освіти. За висловом видатного французького філософа та етнографа Леві-Строса: «XXI століття буде століттям гуманітарних наук або його не буде» [3]. Такий висновок свідчить про радикальну переоцінку місця і ролі гуманітарного знання в системі культури. Коли похитнулися цінності нашої культури, виявилися розмитими її цілі та ідеали, а нормою життя стали негуманні засоби – гостро відчувся дефіцит гуманітарної культури. Виникли мотиваційний та екзистенційний вакууми, які ведуть до втрати сенсу життя, до абсурду існування. Гуманітарна освіта – це найбагатогранніша сфера. І вона зовсім не зводиться до літератури та мистецтва. У неї входять і економіка, і психологія, і юриспруденція, і величезна кількість інших наук. Об'єднує їх одне – усі вони вивчають людську особистість і людське суспільство.

Трансформація суспільно-гуманітарної освіти в умовах сучасного коледжу вимагає відходу від репродуктивного навчання до створення інтерактивного освітнього середовища. Основним викликом для закладів фахової передвищої освіти сьогодні є адаптація гуманітарного блоку до умов дистанційного формату, що став базовим через безпекову ситуацію в країні.

Гуманітаризація освіти, в тому числі природничої і технічної, полягає не в спробі просвітити спеціаліста, а в створенні, в кінцевому рахунку, передумов для гуманітаризації його майбутньої професійної діяльності, спробі відійти від принципів так званої «вузької» освіти. Гуманітарна підготовка повинна розширити освіту «вузького» фахівця, доповнити його такими знаннями, які не є для нього профільними. Так, наприклад, освіта механіка повинна забезпечити йому максимальну включеність в суспільні

зв'язки, зробити його конкурентоспроможним на ринку праці, сформувати особистість і громадянську позицію [4]. Сучасне життя – це взаємодія суспільства і природи, коли жодне технічне рішення (проект, винахід і т. ін.) не може бути адекватно оцінено без урахування довготривалого соціального ефекту.

Але вважаючи, що зараз переважає економічна та прагматична доцільність в освіті, вплив гуманітарних наук на суспільство і суспільну свідомість помітно зменшується, тому необхідно звернути увагу на такі складові гуманітарної освіти як критичне мислення, зорієнтованість у суспільстві на діалозі і вільному розвитку особистості, формуванні здатності окреслювати моральні та ціннісні імперативи сучасності тощо.

У процесі викладання суспільних дисциплін у коледжі особливе місце посідають інноваційні технології, що виступають необхідним складником сучасного освітнього процесу. Зокрема, використання хмарних сервісів (Google Workspace for Education) дозволяє не лише структурувати теоретичний матеріал, а й забезпечити постійний зворотний зв'язок між викладачем та здобувачем освіти. Для здобувачів освіти технічних та аграрних спеціальностей гуманітарна підготовка інтегрується через метод проєктів, де здобувачі досліджують соціальні наслідки впровадження нових технологій, що сприяє розвитку їхньої професійної відповідальності.

Вивчення предметів гуманітарного циклу має стати необхідним комплексом знань з проблем розвитку людини, її взаємовідносин із соціальним і природним середовищем, їх вивчення має допомагати молодій людині пізнати етапи суспільної історії, осмислити феномен культури, сенс власного буття та існування людства. Врешті-решт, соціогуманітарний цикл навчальних предметів має бути націлений на формування в студентів такої соціальної картини світу, яка б сприяла їх адаптації до сучасного суспільства. Сутність сучасного гуманітарного знання полягає в тому, що його основою виступає людина і як суб'єкт, і як об'єкт, і як самоціль. Це системне, цілісне й водночас розмаїте знання про людину, її творчу активність у світі. Призначення цього знання – бути надійним фундаментом сучасної людської мудрості, заснованої на синтезі досягнень філософії, соціології, психології, політології, економіки, культурології, історії та інших наук. Без гуманітарного знання неможливе осмислення соціальної реальності, оскільки саме воно найбільш адекватно моделює цілісну картину і динаміку світу, дозволяє вийти на вищий рівень аналізу соціальних проблем. Носіями такого знання мають стати всебічно підготовлені спеціалісти, які відчують себе спадкоємцями світової і вітчизняної культури і адекватно відповідають сучасним вимогам

професійної та світоглядної компетенції. Гуманітарна освіта не може бути «нав'язана» здобувачам освіти, вона повинна бути їхньою потребою, і викладачам потрібно вирішувати задачу стимулювання самостійності та зацікавленості. В гуманітарній освіті велика роль відводиться грі, оскільки саме ігрові технології, імітація конфліктів і проблемних ситуацій готує здобувачів освіти до самостійної діяльності, все більш наближаючи освіту до самоосвіти і готуючи здобувачів до майбутнього в їхньому житті режиму безперервної освіти, професійного вдосконалення і творчої праці. По-перше, за формою гуманітарна освіта повинна бути певною мірою ігровою. А по-друге, можна говорити про «голографічний принцип» гуманітарної освіти: через вивчення одного художнього твору, або шляхом аналізу історичної події чи доби можна досягнути і Добро, і Істину, і Красу. А це і є головна мета гуманітарної освіти. Не якомога більше знати, а якомога глибше розуміти, відчувати, співпереживати, щоб діяти так, як повеліває категоричний імператив. Щоб бути гідним звання Людини. Тобто гуманітарна освіта мусить сформувати в людини здатність до самоаналізу, самосвідомості, до рефлексії себе і навколишніх подій: духовних, історичних, політичних, економічних, екологічних, соціальних і природних.

Незаперечно, що питання модернізації гуманітарної освіти на сьогоднішній день стає визначальним. Адже в умовах правової, демократичної, соціальної держави, коли структурується нова система цінностей та соціальних пріоритетів, завдання реформування системи гуманітарної освіти, яка повинна закладати життєві настанови особистості, набуває особливої актуальності. Сьогодні саме від інтелектуального рівня розвитку людини, від її знань, а також від моральної позиції залежатиме сучасний соціальний прогрес. Тому так важливо простежити зміст та спрямованість, стратегію та найближчі перспективи розвитку гуманітарної освіти, від яких залежить характер і світогляд наступних поколінь.

Завдяки вивченню гуманітарних наук у людини зміцнюється відчуття стійкого зв'язку зі своєю культурою. Водночас особистістю усвідомлюється належність до світових культур. Це є надзвичайно важливим для українського суспільства, яке хоче зберегти свою ідентичність і не втратити здатність адекватно реагувати на виклики технократичного, глобалізованого світу.

У реаліях сьогодні, коли йде війна Російської Федерації проти України, увага суспільства знову прикута до піднесення ролі історико-культурної складової на всіх рівнях освіти. Вивчення історико-культурних процесів має забезпечувати такі програмні результати навчання, щоб

здобувач освіти був готовий самостійно визначати закономірності і аналізувати суспільні процеси, що відбувалися у минулому та відбуваються нині, розуміти їх зв'язки та проводити історичні паралелі [1].

Вагому роль у залученні сучасної молоді до осмислення гострих проблем українського сьогодення і доленосних для української людини подій останніх років, як і раніше, відіграють рішення Національного агентства із забезпечення якості освіти щодо вивчення історичного минулого українського народу, передусім його багатовікової боротьби за волю та власну ідентичність, розуміння вражаючих культурних здобутків, які набувають сьогодні ще більшої актуальності [1].

Серед сучасних гуманітарних питань актуальними залишаються питання вивчення історії суспільно-політичної думки та політичних вчень в Україні; виникнення та діяльність національних політичних партій, інших громадських організацій.

Інтеграція історичної науки з іншими дисциплінами породжує нові можливості для вивчення явищ соціокультурного життя народу України; сталими напрямками дослідження залишаються також міжнародні та міждержавні зв'язки України. На нашу думку, також необхідно враховувати західний досвід дослідження «мікроісторії», як засіб вивчення окремих історичних регіонів із складними етнографічними фрагментами й відображати історії всіх етнічних груп, що проживали чи проживають на території України.

Використовуючи у своїй роботі ігрові та інтерактивні технології, розробляючи навчальні та методичні посібники нового типу, пропонуючи нові формати проведення занять, а також розробляючи сайти персональних навчальних систем інтерактивного та автономного рівня, викладачі навчальних закладів створюють умови для адаптації здобувачів освіти до сучасного світу та нових динамічних умов його розвитку.

Отже, сучасна гуманітарна освіта в коледжі – це не лише вивчення історії чи філології, а й формування цілісної особистості, здатної до критичного аналізу інформації та ефективної діяльності у міждисциплінарному середовищі. Поєднання традицій викладання з новітніми цифровими інструментами забезпечує високу якість підготовки фахівців, готових до викликів майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Сучасна гуманітарна підготовка у закладах фахової передвищої освіти трансформується у стратегічний фундамент для формування критичного мислення, національної ідентичності та м'яких навичок майбутніх фахівців. В умовах глобальної невизначеності та воєнного стану виникає гостра потреба у подоланні сприйняття гуманітарних дисциплін як другорядних та переході до нової парадигми

навчання, що поєднує практико-орієнтований зміст із цифровими технологіями. Гуманітаризація технічної та аграрної освіти стає необхідною умовою для подолання «вузької» спеціалізації, забезпечуючи фахівцям здатність оцінювати соціальні наслідки своєї діяльності та бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Україна сьогодні прокладає свій власний шлях в сучасному глобалізованому світі, з повагою ставитися до історичного минулого інших країн, прагне до налагодження діалогу з іншими спільнотами світу і можна констатувати, що від розвитку гуманітарної освіти залежить світогляд наступних поколінь, завдяки розвитку гуманітарної складової освіти та науки можливий подальший прогрес державотворення в Україні, ствердження на нашій землі громадянського суспільства, розв'язання проблеми особистісної та національної самоідентифікації.

Література

1. Актуальні проблеми гуманітарної освіти: збірник наукових праць / за ред. А.М. Ломаковича і Г.В. Онкович. Київ–Кременець : КОГП ім. Тараса Шевченка, 2004. 400 с.
2. Добрунова Л.Е., Баличева Л.В., Свиначенко Н.О. Сучасні тенденції гуманітарної освіти. *The 2nd International scientific and practical conference «Innovative development of science, technology and education»* (November 16-18, 2023) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2023. С. 571–579.
3. Марусіч Н.Ю. Гуманітарна освіта в сучасній Україні. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/001yf3-1f46.docx.html>.
4. Овчарук О. Сучасні тенденції розвитку змісту освіти в зарубіжних країнах. *Шлях освіти*. 2003. №2. С. 3–12.
5. Смотрицький Є. Інструктивний лист про специфіку викладання гуманітарних дисциплін. *Нива знань: наук.-метод. альманах*. Дніпропетровськ. №4. 2001. С. 3–6.

Kordii O. The role of humanitarian education in forming national identity and civic position of youth in the conditions of modern challenges

Summary. The article analyzes the problems of humanitarian education in Ukraine, emphasizing the importance of studying the humanities in educational institutions of professional pre-higher education of Ukraine, since their significant role in the formation of civic position, consolidation of Ukrainian society, and solving the problem of personal and national self-identification is growing. The conclusion is made that modern society should significantly increase the requirements for the level of knowledge of young people in the field of social and humanitarian training.

Keywords: humanitarian education, humanities, history, culture, philosophy, globalization.